

Deus etiam
cognoscit
falsitatem.

«Et juxta hæc possumus cum proportione inferre, Deum non solum cognoscere veritatem, sed etiam falsitatem; nam sicut cognoscit peccatum voluntatis, ita etiam errores intellectus et falsas opiniones hominum. Unde necesse est, ut falsitatem agnoscat, licet falsitatem in se habere non possit; sicut cognoscit mala, licet non possit in se habere malitiam. Licet ergo in divino intellectu formaliter non sit falsitas, sed tantum veritas, objective autem cadit suo modo sub scientiam Dei» (1).

Objectiones
soluta.

46. *Objic. 1.º* Ex Philosopho (2): «intellectus, qui non est potentia, non cognoscit privationem. Sed malum est privatio boni... Igitur cum intellectus Dei nunquam sit in potentia, sed semper actu, videtur, quod Deus non cognoscat mala» (3).

Respondeo, dist. Major. Non cognoscit privationem in se existentem, *conc.*; per bonum oppositum, *neg.* Et *concessa* Minore, *dist. conseq. eodem modo* (4). Si vero non posset hoc modo intelligi commode Aristoteles, vel si omnino mens illius foret stabilitæ doctrinæ contraria, deserendus esset. Lege S. Thomam (5).

Objic. 2.º «Omnis scientia vel est causa sciti, vel causatur ab eo. Sed scientia Dei non est causa mali, nec causatur a malo. Ergo scientia Dei non est malorum» (6).

Respondeo, dist. Major. Scientia rei, quæ per se ac ratio-
ne sui cognoscitur, vel est causa illius, vel ab ea causatur, *trans.*; scientia rei, quæ per se non cognoscitur, *neg.* Et *concessa* Minore, *neg. conseq.*

Objic. 3.º «Scientia est assimilatio scientis ad rem scitam». Sed malum, in quantum hujusmodi, non assimilatur Deo, immo est ipse recessus a similitudine Dei. Ergo non cognoscitur a Deo (7).

(1) Suarez, *de Deo*, loc. cit., num. 12.

(2) *De anim.*, lib. 3, text. 25.

(3) Apud S. Thom. 1 p., quest. 14, art. 10, arg. 1.º Cfr. 1.º dist. 36, quest. 1, art. 2, arg. 1.

(4) S. Thom. 1 p., quest. 14, art. 10, ad 1.um

(5) *Contr. Gent.* lib. 1, cap. 71. *Sciendum autem...*

(6) Apud S. Thom. 1.º dist. 36, quest. 1, art. 2, arg. 2.º

(7) Apud S. Thom. dist. 36, quest. 1, art. 2, arg. 3. Cfr. 1 p., quest. 14, art. 10, arg. 3; *Quodlib.* 11, art. 2, arg. 5.

Respondeo, dist. Major. Scientia rei, quæ per se ipsam cognoscitur, *conc.*; quæ per aliud cognoscitur, *subdist.*; si positive cognoscatur, *conc.*; si negative, *neg.* (1)

Instabis. Quod tantum per aliud cognoscitur, imperfecte cognoscitur. Sed repugnat Deo imperfecta cognitio. Ergo Deus vel non cognoscit mala, vel cognoscit illa per se (2).

Respondeo, dist. Major. Si sit per se ac positive cognoscibile, *trans.*; secus *neg.* (3).

Plura videri queunt apud S. Thomam (4).

ARTICULUS IV

An et quo pacto Deus videat infinita.

47. Ex dictis hactenus et ex dicendis in primo articulo insequentis capitis plane sequitur, Deum cognoscere infinita. Cognoscit enim non solum ea omnia, quæ actu aliquando erunt per totam æternitatem, sed præterea etiam possibile omnia; hæc autem fine caret et numero. Illud vero magis arduum est definire, utrum infinita hæc, quæ Deus cognoscit, categorematice infinita sint dicenda, an solum synkategorematicè. Sed quia tota hæc controversia alibi fuit fuse pertractata, non est hic iterum in questionem vocanda (5).

CAPUT III

DE SCIENTIA DIVINA SIMPLICIS NOTITIÆ VEL INTÉLLIGENTIÆ

Post tractatum generatim objectum divinæ scientiæ, oportet gradum facere ad tria illa peculiariora capita objectorum, ex quibus petitur, ut supra vidimus, divisio scientiæ

(1) Vide S. Thom., locis citat.

(2) Apud S. Thom. 1 p., quest. 14, art. 10, arg. 4.º; 1.º dist. 36, quest. 1, art. 2, arg. 4.º; *Quodlib.* 11, art. 2, arg. 1.º

(3) Cfr. S. Thom., locis citat.

(4) 1 p., quest. 14, art. 9; *Quodlib.* 11, art. 2; *Contr. Gent.*, lib. 1, cap. 71 lin.

(5) Vide *Cosmolog.* num. 216, 217 seqq., pag. 802 seqq.

Dei in scientiam simplicis intelligentiæ, visionis et mediam. Scientia simplicis intelligentiæ vel notiæ est illa, quæ terminatur ad essentias rerum. Et quoniam essentiæ rerum prout existentes objectum continent scientiæ, quam vocant visionis, agendum hic nobis est de essentiis cunctarum rerum possibilium, de quibus duo præcipue veniunt in controversiam: primum, utrum Deus noverit omnia possible; alterum, quo pacto illa cognoscatur.

ARTICULUS I

Utrum Deus cognoscat omnia possible

Status
questionis.

48. Nomine possible veniunt hic pure possible, quæ videlicet nec habent, nec habuerunt, nec unquam habebunt existentiam; siquidem quæ aliquando existentiam sortiuntur, licet pro aliis temporis differentiis possible dici queant, a Deo tamen nunquamnon ut existentia videntur pro illo tempore, in quo reapse existunt, per scientiam visionis (1).

PROPOSITIO. Deus cognoscit omnia possible.

Deus cuncta
possible
cognoscit.

Probatur 1.º Deus est summe et infinite intellectivus. Ergo habet virtutem intelligendi, ac porro intelligit, quidquid aliquo modo cognoscibile est. Atqui possible sunt aliquo modo intelligibilia; nam sunt aliquo modo entia, nempe entia possible, et unumquodque sicut est ens, ita est intelligibile. Ergo.... (2).

Prob. 2.º Deus perfectissime cognoscit, et comprehendit suam essentiam et activam potentiam. Comprehendendo autem suam essentiam et potentiam, fieri nequit ut non cognoscat quidquid in illa eminenter ac virtualiter continetur, ac proinde quidquid imitari ac participare divinam essentiam, ac quidquid effici ab omnipotentia Dei potest. Ergo.... (3). Ad rem Angelicus: *Quicumque cognoscit perfecte aliquid, cognoscit omnia, quæ sunt in illo. Sed Deus cognoscit se ipsum*

(1) Vide S. Thom. 1° p., quæst. 14, art. 9.

(2) Vide Suarez, *Melaphysic. disp. 30, sect. 15, num. 22.*

(3) Id., ibid.

perfecte. Ergo cognoscit omnia, quæ sunt in ipso secundum potentiam activam. Sed omnia secundum proprias formas sunt in ipso secundum potentiam activam, cum sit omnis entis principium. Ipse igitur habet cognitionem propriam de omnibus rebus (1).

Prob. 3.º Deus cognoscere potest, immo debet, quidquid creabile vel factibile est. Atqui talia sunt possible. Ergo....

Major patet. Nihil enim Deus operatur nisi ut agens intellectuale (2); tum quia id postulat ejus perfectio, tum quia libere operatur, tum denique quia cum infinita sint possible, potentia divina nequit esse ex se determinata ad omnia producenda, nec etiam ad unum præ alio eligendum nisi per intellectum et voluntatem: *Cognitio divini intellectus, inquit S. Thomas, comparatur ad res alias, sicut cognitio artificis ad artificialia, cum per suam scientiam sit causa rerum. Artifex autem suæ artis cognitione etiam ea, quæ nondum sunt artificialia, cognoscit. Formæ enim artis ex ejus scientia effluunt in exteriorem materiam ad artificiorum constitutionem. Unde nihil prohibet in scientia artificis esse formas, quæ nondum exterius protulerunt. Sic igitur nihil prohibet Deum earum, quæ non sunt, notitiam habere (3).*

Confirmatur ex eo, quod etiam nos plura possible cognoscimus. Ergo Deus potest omnia cognoscere. Nam respectu infiniti intellectus nulla potest esse major difficultas in cognoscendis omnibus, quam in uno duntaxat. Itaque si non repugnat aliquod cognoscibile cognosci, omnia, necesse est, ut a Deo cognoscantur. Concludendum ergo est cum Aquinate: *Deus scit omnia, quæcumque sunt quocumque modo. Nihil autem prohibet ea, quæ non sunt simpliciter, aliquo modo esse. Simpliciter enim sunt, quæ actu sunt ea vero, quæ non sunt actu, sunt in potentia vel ipsius Dei vel creaturæ, sive in potentia activa, sive in passiva, sive in potentia obtinendi, vel imaginandi, vel quocumque modo significandi. Quæcumque igitur possunt per creaturam fieri, vel cogitari, vel dici, et etiam quæcumque ipse facere potest, omnia cognoscit Deus.*

(1) S. Thom. 1.º *Contr. Gent.*, cap. 50, *Præterea*.... Cfr. ibid. cap. 66, *Præterea et Adhuc*....

(2) Vide S. Thom. lib. 2. *Contr. Gent.*; cap. 23, 24.

(3) *Contra. Gent.*, cap. 66, *Item. Cfr. de verit. quæst. 2, art. 8.*

etiāsi actu non sint. Et pro tanto dici potest, quod habet etiāsi non etiāsi scientiāsi (1).

Deus cognoscit
etiāsi enuntiabilia
omnia.

49. Hinc vero sponte sequitur, Deum cognoscere etiāsi enuntiabilia omnia, nimirum quidquid de quavis essentia et entitate valet enuntiari. Idque bifariam intelligi, ac declarari potest, objective ac subjective. Objective quidem, quia cum Deus comprehensive cognoscat essentias omnes, non potest non cognoscere etiāsi attributa et prædicata unicuique convenientia, quæ sunt totidem enuntiabilia. Subjective autem, quia Deus cognoscit omnia, quæcumque continentur in potentia aut sua aut creaturæ. Ergo cognoscit etiāsi omnia, quæ vel a se ipso enuntiantur, vel enuntiaari a quovis creato intellectu queunt. Cæterum enuntiabilia cognoscit Deus, non componendo et dividendo, sicut nos, sed per simplicissimum intuitum. Quæ est diserta doctrina Aquinatis: *Cum formare enuntiabilia sit in potestate intellectus nostri, Deus autem sciat quidquid est in potentia sua vel creaturæ, necesse est, quod Deus sciat omnia enuntiabilia, quæ formari possunt. Sed, sicut scit materialia immaterialiter, et composita simpliciter, ita scit enuntiabilia non per modum enuntiabilium, quasi scilicet in intellectu ejus sit compositio vel divisio enuntiabilium; sed unumquodque cognoscit per simplicem intelligentiam, intelligendo essentiam uniuscujusque; sicut si nos hoc ipso quod intelligimus, quid est homo, intelligeremus omnia, quæ de homine prædicari possunt. Quod quidem in intellectu nostro non contingit, qui de uno in aliud discurret, propter hoc quod species intelligibilis sic representat unum, quod non representat aliud, etc. (2).*

SOLVUNTUR DIFFICULTATES.

50. **Objic. 1.º** Cognitio Dei non est nisi verorum. Sed possibilis veritatem non habent. Nam possibilis non sunt entia; verum autem et ens convertuntur. Ergo... (3).

Respondeo, conc. Major., neg. Minor.

(1) 1 p., quæst. 14, art. 9. Cfr. 1.º, dist. 38, art. 4.

(2) S. Thom. 1 p., quæst. 14, art. 14.

(3) Apud S. Thom. 1 p., quæst. 14, art. 9, arg. 1; 1.º dist. 38, quæst. unic., arg. 2.º; de verit., quæst. 2, art. 8, arg. 5.º

Ad probationem, *dist. Major.* Id est, possibilis non sunt entia actualia, quatenus actu non sunt in se ipsis, *conc.*; non sunt entia in potentia, quatenus nec sunt in potentia causarum, *neg.* Nam possibilis *secundum hoc habent veritatem, secundum quod habent esse, prout scilicet in suo principio activo vel finali sunt, et sic etiāsi cognoscuntur a Deo (1).* Nam Deus scit omnia, quæcumque sunt quocumque modo. Nihil autem prohibet, *ea, quæ non sunt simpliciter, aliquo modo esse. Simpliciter enim sunt, quæ actu sunt; ea vero, quæ non sunt actu, sunt in potentia vel ipsius Dei vel creaturæ (2).*

Dices. Esse, quod possibilis habent in causa, non aliud est præter ipsum esse causæ. Ergo si cognosci dicuntur ex eo, quod sunt in potentia causæ, re vera non cognoscitur nisi ipsa potentia causæ.

Respondeo, dist. antec.: quod actu habent, *conc.*; quod habent virtute ac potentia, *neg.* Quia licet actu possibilis non habent aliud esse distinctum ab esse potentie causæque suæ, habere tamen possunt per virtutem causæ, et ideo esse proprium ac distinctum talium possibilium dicitur esse in potentia causæ, ac proinde hanc comprehendendo repugnat non perfecte cognosci et illud. Itaque necesse non est fingere in possibilibus ullum esse *quidditatis* vel *essentiæ* æternum, in quo Deus illa cognoscat, quemadmodum alibi probatum est (3).

Objic. 2.º Scientia importat similitudinem scientis cum scito. Sed ea, quæ non sunt, non habent ullam similitudinem cum Deo, qui est ipsum esse. Ergo... (4).

Respond., dist. Minor.; actualem, *conc.*; possibilem, *neg.* Nam cognitio, quæ accipitur a rebus cognitis, consistit in *assimilatione passiva, per quam cognoscens assimilatur rebus cognitis prius existentibus. Sed cognitio, quæ est causa rerum, consistit in assimilatione activa, per quam cognoscens assimilatur sibi cognitum. Et quia Deus potest sibi assimilare illud,*

(1) S. Thom., de verit., loc. cit. Cfr. in aliis etiāsi locis.

(2) S. Thom. 1 p., quæst. 14, art. 9 corp.

(3) Vide *Ontolog.*, num. 236, pag. 654 seqq.

(4) Apud S. Thom. 1 p., quæst. 14, art. 9 arg. 2.º; de verit., quæst. 2, art. 8, arg. 2.